

T.C.
DANIŞTAY
İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU
Esas No : 2015/3253
Karar No : 2017/3542

Tarih : 09.04.2018

Sayı : 2888

SDP : 640

Temyiz Eden (Davalı) : Rekabet Kurumu
Üniversiteler Mah. 1597 Cad. No:9 Bilkent - Çankaya/ANKARA

Vekili : Av. Nagehan Özseyhan - Aynı adreste

Karşı Taraf (Davacılar) : 1- Lukoil Eurasia Petrol A.Ş.
2- Akpet Akaryakıt Dağıtım A.Ş.

Vekilleri : Av. İsmail Yılmaz Aslan
Gazi Umur Paşa Sok. Blmar Plaza No:38/8 - Beşiktaş/İSTANBUL

İstemin Özeti : Danıştay Onüçüncü Dairesi'nin 14/04/2015 günlü, E:2011/688, K:2015/1456 sayılı kararının hukuka uygun olmadığı ileri sürülerek temyizden incelenerek bozulması, davalı idare tarafından istenilmektedir.

Savunmaların Özeti : Danıştay Onüçüncü Dairesi'nce verilen kararın usul ve hukuka uygun bulunduğu ve temyiz dilekçesinde öne sürülen nedenlerin, kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte olmadığı belirtilerek temyiz isteminin reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hâkimi : Nuray Doğru

Düşüncesi : Temyiz isteminin kabulü gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nca, dosyanın tekemmül ettiği anlaşıldığından davalı idarenin yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmeksizin dosyadaki belgeler incelenip, gereği görüldü:

Dava; Rekabet Kurulu'nun 26/08/2010 günlü, 10-56/1077-406 sayılı kararının, Akpet Akaryakıt Dağıtım A.Ş devralındıktan sonra 18/09/2005 tarihinden sonra açılan ve yatırım maliyeti Lukoil Eurasia Petrol A.Ş. tarafından karşılanan 74 ayrı istasyon için imzalanan dikey anlaşmalara ilişkin kısmının iptali istemiyle açılmıştır.

Danıştay Onüçüncü Dairesi'nin 14/04/2015 günlü, E:2011/688, K:2015/1456 sayılı kararıyla; 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 5. maddeleri ile, 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin ilgili maddelerinden bahsedildikten sonra; akaryakıt dağıtım sektöründeki dikey anlaşmaların 2002/2 sayılı Tebliğ'e uygunluğunun belirlenmesine yönelik Rekabet Kurulu'nun 15/11/2006 günlü, 06-84/1059-306 sayılı kararıyla; beş yıl olarak belirlenen rekabet yasağının, 2003/3 sayılı Tebliğ ile teşebbüslerin mevcut anlaşmalarını iki yıl içerisinde bu değişikliğe uygun hâle getirilmesinin kurala bağlandığı, mevcut sözleşmelerdeki bu değişikliklerin hangi surette yapılacağı ve bunların kalan uygulama sürelerinin nasıl belirleneceği konusuna Rekabet Kurulu'nun 26/01/2006 günlü, 06-04/55-13 sayılı kararında açıklık getirildiği, buna göre; 18/09/2005 tarihinden önce yapılan ve rekabet etme yasağı süresi beş yılı aşan sözleşmelerden 18/09/2005 tarihi itibarıyla uygulama süresinin beş yıldan az olanlarda herhangi bir değişiklik yapmaya gerek olmayıp, bunların süresinin sonuna kadar geçerli olduğu, 18/09/2005 tarihi itibarıyla kalan süresi beş yılı aşan sözleşmelerin 18/09/2010 tarihine kadar geçerli olup sözleşme tadillerinin buna göre yapılması gerektiği, 18/09/2005 tarihi itibarıyla rekabet yasağının süresi beş yılı geçenlerin, imzadan itibaren "en yüksek yasal hadde indirildiği" ve beş yıllık azami süre dolana kadar 2002/2 sayılı Tebliğ'in öngördüğü koşulları sağladığı sonuçlarına varıldığı; 2003/3 sayılı Tebliğ ile bu Tebliğ'in yürürlüğe girdiği 18/09/2003 tarihi itibarıyla, bu tarihten önce dağıtıcılar ile bayiler arasında kurulan sözleşmelere yönelik olarak, bu sözleşmelerin süresinin Tebliğ'e uygun hâle getirilmesi amacıyla iki yıllık geçiş sürecinin getirildiği, Kurul'un geçiş sürecini irdeleyen kararlarında da, 18/09/2003 tarihinden önce

T.C.

DANIŞTAY

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No : 2015/3253

Karar No : 2017/3542

kurulan bayilik-dağıtıcı ilişkisinin, en son 18/09/2010 tarihine kadar 2002/2 sayılı Tebliğ hükümlerinden yararlanacağı, bu tarihten sonra ise gerekli değişikliklerin yapılmaması durumunda 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde işlem tesis edileceğinin anlaşıldığı; dikey anlaşmaların, alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü süresinin beş yıla kadar olması durumunda Yasa'nın 5. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca kabul edilen Tebliğ uyarınca grup muafiyetinden yararlanabileceği, anlaşma süresinin belirsiz olması ya da beş yılı aşması hâlinde, ilgili anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanamayacağı, bununla beraber, anlaşmanın süresinin beş yılı aşmasına rağmen Yasa'nın 5. maddesinin birinci fıkrasında sayılan koşulların tamamını taşıması hâlinde ise, anlaşmaya grup muafiyetinden bağımsız olarak bireysel muafiyet verilebileceğinin görüldüğü; dosyanın incelenmesinden; davacılar tarafından, Rekabet Kurumu'na verilen üç ayrı menfi tespit/muafiyet bildirim formlarından uyumsuzluk konusu form ile; **Akpet devralındıktan sonra 18/09/2005 tarihinden sonra açılan ve yatırım maliyeti Lukoil tarafından karşılanan 74 ayrı yeni istasyona ilişkin olarak;** Lukoil ile bayileri arasında imzalanan, bayilerin ve/veya bayilerle bağlantılı üçüncü kişilerin maliki olduğu taşınmazlar üzerinde Lukoil lehine kira veya intifa hakkı tanınmasına ilişkin sözleşmeler ile taraflar arasında imzalanan bayilik sözleşmelerinden oluşan dikey anlaşmalara, en az kira veya intifa sözleşmelerinin süreleri sonuna kadar bireysel muafiyet tanınması için bildirimde bulunduğu, bunun üzerine, Rekabet Kurulu tarafından yapılan inceleme sonucunda; bildirimlere konu anlaşmaların tamamının, bayilerin Lukoil/Akpet'ten satın alacağı petrol ürünleri ve ilgili diğer ürünlerin istasyonlu bayilik faaliyeti çerçevesinde yeniden satışına ilişkin olup, söz konusu anlaşmalarda, bayilerin anlaşmalara konu ürünleri münhasıran Lukoil/Akpet'ten veya Lukoil/Akpet tarafından belirlenen ikmal kaynaklarından alacağını kurala bağlandığı, bu itibarla, Lukoil ile gerek Akpet bayileri, gerekse Lukoil bayileri arasında imzalanan protokoller, bayilik sözleşmeleri, emanet sözleşmeleri ve benzerleri ile bunlarla bağlantılı intifa hakkı ya da uzun süreli kira hakkı kurulmasına ilişkin resmi senet ve sözleşmelerin, bayi üzerine rekabet yasağı getiren dikey anlaşmalar niteliğinde, 2002/2 sayılı Tebliğ'de yer alan düzenlemelere tabi olduğu, geçmiş tarihli Rekabet Kurulu kararları uyarınca, taraflar arasında süre gelen rekabet yasağına dayalı dikey ilişkiye başlangıç teklif edilen ilk anlaşmanın yapıldığı tarihin, beş yıllık muafiyetten yararlanma süresinin başlangıcı olarak esas alındığı, buna göre, Akpet bayileri ve Lukoil bayileri ile Lukoil/Akpet arasındaki dikey anlaşmalardan 18/09/2005 tarihinden önce yapılanların 18/09/2010 tarihine kadar, 18/09/2005 tarihinden sonra yapılanların ise yapıldıkları tarihten itibaren beş yıl süre ile 2002/2 sayılı Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinden yararlanma imkanlarının bulunduğu; bireysel muafiyet açısından ise, Rekabet Kurulu'nun benzer konularda daha önce almış olduğu kararlarına göre, dağıtıcıların bayileri ile aralarındaki dikey anlaşmalara beş yılın üzerinde bireysel muafiyet tanınabilmesi için; muafiyet talebinin, daha önce üzerinde hiçbir gerçek ve/veya tüzel kişi tarafından akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmamış arsalar/araziler üzerinde kurulacak yeni akaryakıt istasyonlarına ilişkin olması, akaryakıt istasyonlarına özgü yatırımların dağıtıcı tarafından üstleniliyor olması, bayilerin beşinci yılın sonunda, dağıtım şirketi tarafından üstlenilen ilişkiye özgü yatırımın varsa kalan süreye tekabül eden kısmını ödeyerek anlaşmaları sona erdirebilmeleri konusunda tarafların anlaşmaları şartlarının karşılanmasının gerektiği, uyumsuzluğa konu istasyonların, daha önce üzerinde akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmayan arsalar/araziler üzerine kurulmuş yeni istasyon olmaları nedeniyle, belirtilen koşulları karşıladığı, bu çerçevede anılan istasyonlara ilişkin olarak, yeni bayiler ile Lukoil arasında akdedilen dikey anlaşmalar bütününe, tarafların, "*bayilerin, anlaşmaların ilk imzalandıkları tarihten itibaren beşinci yılın sonunda, Lukoil tarafından üstlenilen ilişkiye özgü yatırımın varsa kalan süreye tekabül eden kısmını (bedelini) ödeyerek anlaşmaları sona erdirebilmeleri*" konusunda anlaşmaları koşuluyla imza tarihinden itibaren 10 yıla kadar muafiyet tanınabileceği sonucuna ulaşıldığı ve dava konusu Kurul kararı ile; daha önce üzerinde istasyonlu akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmamış

DANIŞTAY

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No : 2015/3253

Karar No : 2017/3542

arsalar/araziler üzerinde, maliyeti Lukoil tarafından karşılanmak suretiyle kúrulan istasyonlara ilişkin anlaşmalara; bayilerin, anlaşmaların ilk imzalandıkları tarihten itibaren beşinci yılın sonunda, Lukoil Eurasie Petrol A.Ş. tarafından üstlenilen ilişkiye özgü yatırımın varsa kalan süreye tekabül eden bedelini ödeyerek anlaşmaları sona erdirebilmeleri konusunda tarafların anlaşmaları koşuluyla, imza tarihinden itibaren on yıla kadar muafiyet tanınmasına, tarafların, belirtilen hususlarda anlaşmamaları hâlinde ise, dikey anlaşmalardan 18/09/2005 tarihinden önce yapılmış olup da, anılan tarih itibarıyla, bakiye süreleri 5 yılı aşanların 18/09/2010 tarihine kadar, 18/09/2005 tarihinden sonra yapılanların ise, yapıldıkları tarihten itibaren beş yıl süreyle 2002/2 sayılı Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinden yararlandığına karar verildiği, bunun üzerine bakılan davanın açıldığına anlaşıldığı; dava konusu Kurul kararında, tüm bildirimlere ilişkin anlaşmalara kira/intifa süresi sonuna kadar muafiyet tanınması talebine ilişkin yapılan değerlendirme sonucunda, dikey anlaşmaların etkinlik artışlarının ortaya çıkması için, yeterince uzun seneler uygulanmış oldukları, dolayısıyla, Lukoil'in hâlihazırda önemli bir dağıtım ağına kavuştuğu ve daha önce yapılan yatırımlar sayesinde dikey anlaşmaların genel mahiyetli etkinlik artışlarının zaten gerçekleştiği, diğer hususların ise anlaşma taraflarına özgü ekonomik faydalar niteliğinde olduğu, petrol piyasasında satışa sunulan ürünlerin büyük ölçüde homojen nitelikte olmaları, yeterince rekabetçi bir yapının bulunmaması, pompa satış fiyatları içerisinde dolaylı vergilerin payının çok yüksek olması gibi nedenlerle, farklı dağıtıcılara ülke genelinde uygulanan akaryakıt fiyatlarının birbirine çok yakın düzeylerde seyrettiği dikkate alındığında, dikey anlaşmalar bakımından getirilecek kolaylıklar sonucunda fiyatlarda tüketiciye doğrudan yansıtacak hissedilir bir düşüşün gerçekleşmeyeceği, Lukoil ile birlikte pazar payı %4'ün altında olan dağıtım şirketlerine ait istasyonlu bayi sayısının, toplam istasyonlu bayi sayısının %47'sinden fazla bir orana tekabül ettiği, dolayısıyla söz konusu anlaşmaların tamamına, mevcut intifa süreleri sonuna kadar verilecek bir bireysel muafiyet kararının, pazarda yaratacağı toplam piyasa kapama etkisinin %100'e kadar çıkabileceği hususları dikkate alınarak kira/intifa süresi sonuna kadar bireysel muafiyet talebinin reddi ile dikey anlaşmaların grup muafiyetinden yararlandırılmasına; bununla beraber, yatırımları Lukoil tarafından karşılanacak olan yeni istasyonlara ilişkin dava konusu anlaşmalara, muafiyet talebinin, daha önce üzerinde hiçbir gerçek ve/veya tüzel kişi tarafından akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmamış arsalar/araziler üzerinde kurulacak yeni akaryakıt istasyonlarına ilişkin olması, akaryakıt istasyonlarına özgü yatırımların dağıtıcı tarafından üstleniliyor olması, bayilerin beşinci yılın sonunda, dağıtım şirketi tarafından üstlenilen ilişkiye özgü yatırımın varsa kalan süreye tekabül eden kısmını ödeyerek anlaşmaları sona erdirebilmeleri konusunda tarafların anlaşmaları şartlarını karşılaması nedeniyle anlaşmanın ilk imzalandığı tarihten itibaren on yıla kadar muafiyet tanınmasına karar verildiği; dava konusu anlaşmaya konu yatırımların, pazarda ilk defa faaliyet gösterecek, yani "sıfırdan" birer istasyon kurulması için yapılacak olması, bayilerin bu yatırımlar aracılığıyla pazarda faaliyette bulunacak olması ve söz konusu arazilerin değerlendirilerek istihdam ve katma değer sağlayan birer tesis hâline gelecek olmaları gibi hususlar birlikte değerlendirildiğinde, söz konusu yatırım ekonomiye pozitif bir etki sağlayacağından, Yasa'nın 5. maddesinin (a) bendindeki şartın gerçekleştiği; istasyonların kurulduğu bölgelerde anlaşma konusu ürünlerin satın alınabileceği ilave bir satış noktasının faaliyete geçmesi nedeniyle, mesafe ve fiyat bakımından tercih imkânının artacak olmasından dolayı tüketicinin bundan fayda göreceği değerlendirildiğinde, Yasa'nın 5. maddesinin (b) bendindeki şartın gerçekleştiği; anlaşmaların en önemli özelliğinin yeni bir yatırıma aracılık etmeleri, yani sıfırdan birer istasyon kurulması olduğu ve EPDK'nın verilerine göre her yıl istasyonlu bayilik ağına Türkiye'deki toplam bayi sayısının yaklaşık %2'sine tekabül eden sayıda yeni bayinin katıldığı dikkate alındığında, yalnızca "ilk kez kurulacak istasyonlar" bakımından ve "istasyona özgü yatırımın dağıtıcı tarafından üstlenildiği" hâllerle sınırlı kalmak kaydıyla 5 yılı aşan süreler bakımından muafiyet tanınması

DANIŞTAY

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No : 2015/3253

Karar No : 2017/3542

hâlinde, ortaya çıkacak kümülatif etki pazarın mevcut rakiplere veya yeni girişlere kapanmasına neden olmayacağından, Yasa'nın 5. maddesinin (c) bendindeki şarta aykırılık oluşturmayacağı; Türkiye Akaryakıt Bayileri Petrol ve Gaz Şirketleri İşveren Sendikası tarafından yapılan "Akaryakıt sektöründe geçmişten günümüze yatırımlar" konulu araştırmada da belirtildiği üzere, dağıtım şirketlerinin en az 3. en çok 6. yılında yatırımlarını amorti edecekleri, istasyonun kurulu bulunduğu yere göre başvuruda ifade edilen sürenin daha da kısalabileceği; diğer taraftan, Avrupa Komisyonu'nun doğalgaz çevrim santralleri inşası gibi boyutu akaryakıt istasyonları ile karşılaştırılmayacak kadar büyük yatırımlarda bile 15 yıllık süreyi yeterli görüyor olması karşısında, başvuru konusu anlaşmalara bayinin 5. yılın sonunda, dağıtıcı tarafından üstlenilen ilişkiye özgü yatırım bedelinin kalan kısmını ödeyerek sözleşmeyi feshedebilmesi konusunda tarafların anlaşmaları hâlinde, on yıla kadar muafiyet tanınmasının Yasa'nın 5. maddesinin (d) bendindeki şartı ihlal etmeyeceği dikkate alındığında bu şekildeki anlaşmalara bireysel muafiyet verilmesinde hukuka aykırılık olmadığı değerlendirildiği; bununla beraber, **uyuşmazlık davacı şirkete verilen bireysel muafiyetin hangi tarihten itibaren başlayacağından kaynaklandığından**, bu hususun incelenmesi gerektiği; 4054 sayılı Yasa'nın 4. maddesinde yer alan "anlaşma" kavramından, tarafların birbirini rekabet etmeme konusunda bağlı hissettikleri her türlü uzlaşma ya da uyuşmanın anlaşıldığı; bu itibarla, rekabet hukukunun konusunu, kişilerin kendilerini bağlı hissettikleri ve özgür iradeleri ile karar alamamalarına neden olan anlaşmaların oluşturduğu; bu nedenle, 4054 sayılı Yasa'nın uygulanabilmesi için anlaşmanın ifa edilmesine ya da lisans ve benzeri koşulların oluşmasına gerek bulunmadığı; dolayısıyla, rekabet etmeme konusunda yapılan ilk anlaşma ile konunun 4054 sayılı Yasa'nın alanına girdiği ve rekabet etmeme yasağının ya da anlaşmaya tanınan muafiyetin gündeme geldiği; Dairelerinin 28/06/2010 günlü, E:2009/3044, K:2010/5458 sayılı ve 13/05/2008 günlü, E:2006/1604, K:2008/4196 sayılı kararlarında da belirtildiği üzere, akaryakıt sektöründe yer alan dikey anlaşmaların rekabet hukuku çerçevesinde sorunlu hâle gelmesindeki en önemli sebebin, uzun süreli dikey anlaşmalar ve bu sürelerle ilişkin mülk sahibi bayiden alınan kira/intifa haklarından kaynaklandığı ve anılan kararlarla, kira sözleşmeleri ve intifa haklarının devam eden bayilik ilişkilerini etkileyip, sektörde kapama etkisi oluşturabileceğinin tespit edildiği; bununla beraber, dikey ilişkinin başlangıcının bu kararlarımızdan farklı olarak değerlendirilmesinin zorunlu olduğu; zira, henüz bayilik ilişkisi bulunmamasına karşın, salt kira sözleşmesinin imzalanmış olması veya intifa hakkının tesis edilmesinin (kurulmamış bir dikey ilişkide rekabet etmeme yasağı olamayacağından) muafiyetin başlangıç tarihine esas alınmasının mümkün olmadığı; bu noktada, uyuşmazlığa konu anlaşmalar incelendiğinde; 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 299. maddesinde, kiraya verenin bir şeyin kullanılmasını veya kullanmayla birlikte ondan yararlanılmasını kiracıya bırakmayı, kiracının da buna karşılık kararlaştırılan kira bedelini ödemeyi üstlendiği sözleşme olarak tanımlanan kira sözleşmelerinin Lukoil/Akpet ile muhtelif bayiler arasında imzalandığı ya da 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 794. maddesinde, taşınırlar, taşınmazlar, haklar veya bir malvarlığı üzerinde kurulabilen ve aksine düzenleme olmadıkça, sahibine, konusu üzerinde tam yararlanma yetkisi sağlayan hak olarak tanımlanan intifa haklarının Lukoil/Akpet lehine muhtelif bayiler tarafından tesis edildiği; bunun yanında, Lukoil/Akpet, istasyon üzerindeki bayilik ilişkisinin yine taşınmazın malikleri ile kurulduğu ve bu bayilik sözleşmeleri ile bayilerin anılan istasyonda Lukoil/Akpet'in ürünleri dışında başka bir dağıtıcının ürünlerini satmamayı taahhüt ettiklerinin görüldüğü; bu itibarla, rekabet etmeme yükümlülüğünün ortaya çıktığı ilk anlaşmanın gerçekleştiği andan itibaren (yani bayilik sözleşmesinin imzalandığı) muafiyetin başlatılması gerekirken; davalı idare tarafından ilk anlaşmanın bayilik ya da kira/intifa ilişkisinden hangisi olduğu araştırılmaksızın tüm ilişkilerde ilk imza tarihi esas alınarak muafiyetin başlatılmasına ilişkin dava konusu Kurul kararında hukuka uygunluk bulunmadığı; yine, davalı idare tarafından, ilk anlaşmanın kira/intifa olması durumunda, kira/intifa ile birlikte taşınmazın malikinin,

T.C.

DANIŞTAY

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No : 2015/3253

Karar No : 2017/3542

Lukoil'e bayilik taahhüdünde bulunarak kira/intifanın yanında dikey ilişkinin kurulup kurulmadığının da araştırılması gerektiği; bununla beraber, rekabet hukukunun konusunu, kişilerin kendilerini bağlı hissettikleri ve özgür iradeleri ile karar alamamalarına neden olan anlaşmaların oluşturması nedeniyle, davacının istasyonun faaliyete geçtiği tarihten itibaren muafiyet tanınması gerektiğine ilişkin iddiasına itibar edilmediği gerekçesiyle, dava konusu Rekabet Kurulu'nun kararının 18/09/2005 tarihinden sonra açılan ve yatırım maliyeti Lukoil tarafından karşılanan 74 ayrı istasyon için imzalanan dikey anlaşmalara ilişkin kısmının iptaline, karar verilmiştir.

Davalı idare vekili temyiz dilekçesindeki iddialarla, anılan kararı temyiz etmekte ve bozulmasını istemektedir.

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesi ile, bir mal ve hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma veya kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri yasaklanmıştır; "Muafiyet" başlıklı 5. maddesinde ise, maddede sayılan şartların tamamının gerçekleşmesi durumunda, teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birlikleri kararlarının 4. madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulmasına karar verilebileceği; muafiyetin belirli bir süre için verilebileceği gibi, muafiyet verilmesinin belirli şartların ve/veya belirli yükümlülüklerin yerine getirilmesine bağlanabileceği; muafiyet kararlarının, anlaşmanın ya da uyumlu eylemin yapıldığı veya teşebbüs birliği kararının alındığı yahut bir koşula bağlanmış ise, bu koşulun yerine getirildiği tarihten itibaren geçerli olduğu, Kurul'un, şartların gerçekleşmesi hâlinde, belirli konulardaki anlaşma türlerine grup olarak muafiyet tanınmasını sağlayan ve bunların şartlarını gösteren tebliğler çıkarabileceği hükmü getirilmiştir.

2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği ile, üretim veya dağıtım zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren iki ya da daha fazla teşebbüs arasında belirli mal veya hizmetlerin alımı, satımı veya yeniden satımı amacıyla yapılan dikey anlaşmalar, Tebliğ'de belirtilen koşulları taşıması kaydıyla, Kanun'un 4. maddesindeki yasaklamadan Kanun'un 5. maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak grup olarak muaf tutulmuştur.

Tebliğin 5. maddesinin (a) bendinde de, alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü süresinin önem taşıdığı ve süresi belirsiz olan veya süresi beş yılı aşan rekabet etmeme yükümlülüğünün belli istisnalar dışında mümkün olmadığı belirtilerek bu tür sözleşmelere grup muafiyetinin uygulanmayacağı kurala bağlanmıştır.

Dosyadaki belgelerin incelenmesinden, Lukoil'in Akpet'i devralması sonrası kurulan ve yatırım maliyeti Lukoil tarafından karşılanan 74 ayrı istasyona ilişkin olarak; Lukoil/Akpet ile bayileri arasında imzalanan, bayileri ve/veya bayilerle bağlantılı üçüncü kişilerin maliki olduğu taşınmazlar üzerinde Lukoil/Akpet lehine kira veya intifa hakkı tanınmasına ilişkin sözleşmeler ile taraflar arasında imzalanan bayilik sözleşmelerinden oluşan dikey anlaşmalara, en az kira veya intifa sözleşmelerinin süreleri sonuna kadar bireysel muafiyet tanınması için davalı idareye yapılan başvuru üzerine, dava konusu karar ile, yeni bayiler olarak adlandırılan 74 ayrı istasyonla ilgili olarak muafiyet talep edilen dikey anlaşmaların tamamının 18/09/2005 tarihinden sonra yapılan ve istasyona özgü yatırım bedelinin Lukoil tarafından karşılandığı istasyonlar olup, söz konusu anlaşmaların tamamının, bayilerin Lukoil/Akpet'ten satın alacağı petrol ürünleri ile konusuna uygun diğer ürünleri, istasyonlu bayilik faaliyeti çerçevesinde yeniden satışına ilişkin olduğu, her üç bildirim konu anlaşmada da, bayilerin anlaşmalara konu ürünleri münhasıran Lukoil/Akpet'ten veya Lukoil/Akpet tarafından belirlenen ikmal kaynaklarından alacağını, başka kaynaklardan temin edeceği ürünleri satmayacağını hükme bağlandığı, bu itibarla, Lukoil ile yatırımlı bayiler arasında imzalanan

protokoller, bayilik sözleşmeleri, emanet sözleşmeleri ve benzerleri ile bunlarla bağlantılı intifa hakkı ya da uzun süreli kira hakkı kurulmasına ilişkin resmi senet ve sözleşmelerin, bayi üzerine rekabet yasağı getiren dikey anlaşmalar niteliğinde olup, 2002/2 sayılı Tebliğ'de yer alan düzenlemelere tabi olduğu, Rekabet Kurulu'nun geçmiş tarihli kararları uyarınca, akaryakıt bayilik sözleşmeleri ile birlikte akdedilen intifa veya tapuya şerh edilmiş kira sözleşmelerinden oluşan dikey anlaşmalar bakımından beş yıllık muafiyetten yararlanma sürelerinin başlangıç tarihinin, rekabet yasağına dayalı dikey ilişkiye dair ilk anlaşmanın yapıldığı tarih olduğu, Tebliğin 5 (a) maddesinde yer alan; "alıcıya getirilen belirsiz süreli veya süresi beş yılı aşan rekabet etmeme yükümlülüğü içeren dikey anlaşmaların, Tebliğ ile tanınan muafiyetten yararlanamayacağı" hükmü ile konuya ilişkin yargı ve Kurul kararlarının birlikte değerlendirilmesinden, tamamı 18/09/2005 tarihinden sonra yapıldığı anlaşılan, yeni bayilerle Lukoil arasında yapılan dikey anlaşmaların, yapıldıkları tarihten itibaren beş yıl süreyle, 2002/2 sayılı Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinden yararlanabileceğinin anlaşıldığı, ancak Lukoil ve yeni bayiler arasında imzalanan protokoller, akaryakıt bayilik sözleşmeleri ve bunlarla bağlantılı intifa haklarına ilişkin resmi senetlerden oluşan dikey anlaşmaların, rekabet etmeme yükümlülüğü sürelerinin, beş yılı aşması nedeniyle 2002/2 sayılı Tebliğ'in sağladığı grup muafiyetinden yararlanmadığı, bu nedenle, başvurular hakkında 4054 sayılı Yasa'nın 5. maddesi çerçevesinde bireysel muafiyet incelemesi yapıldığı, Rekabet Kurulu'nun benzer konularda daha önce almış olduğu kararlarına göre, dağıtıcıların bayileri ile aralarındaki dikey anlaşmalara 5 yılın üzerinde bireysel muafiyet tanınabilmesi için; muafiyet talebinin, daha önce üzerinde hiçbir gerçek ve/veya tüzel kişi tarafından akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmamış arsalar/araziler üzerinde kurulacak yeni akaryakıt istasyonlarına ilişkin olması, akaryakıt istasyonlarına özgü yatırımların dağıtıcı tarafından üstleniliyor olması, bayilerin 5. yılın sonunda, dağıtım şirketi tarafından üstlenilen ilişkiye özgü yatırımın varsa kalan süreye tekabül eden kısmını ödeyerek anlaşmaları sona erdirebilmeleri konusunda tarafların anlaşmaları şartlarının karşılanmasının gerektiği, uyumsuzluğa konu istasyonların, **daha önce üzerinde akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmayan arsalar/araziler üzerinde kurulmuş yeni istasyon olmaları nedeniyle, belirtilen koşulları karşıladığı**, bu çerçevede anılan istasyonlara ilişkin olarak, yeni bayiler ile Lukoil arasında akdedilen dikey anlaşmalar bütününe, tarafların, "bayilerin, anlaşmaların ilk imzalandıkları tarihten itibaren beşinci yılın sonunda, Lukoil tarafından üstlenilen ilişkiye özgü yatırımın varsa kalan süreye tekabül eden kısmını (bedelini) ödeyerek anlaşmaları sona erdirebilmeleri" konusunda anlaşmaları koşuluyla imza tarihinden itibaren 10 yıla kadar muafiyet tanınabileceği sonucuna ulaşıldığı ve dava konusu Kurul kararı ile; daha önce üzerinde istasyonlu akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmamış arsalar/araziler üzerinde, maliyeti Lukoil Eurasia Petrol A.Ş tarafından karşılanmak suretiyle kurulan istasyonlara ilişkin anlaşmalara; bayilerin, anlaşmaların ilk imzalandıkları tarihten itibaren beşinci yılın sonunda, Lukoil Eurasie Petrol A.Ş tarafından üstlenilen ilişkiye özgü yatırımın varsa kalan süreye tekabül eden bedelini ödeyerek anlaşmaları sona erdirebilmeleri konusunda tarafların anlaşmaları koşuluyla, imza tarihinden itibaren on yıla kadar muafiyet tanınmasına, tarafların, belirtilen hususlarda anlaşmamaları hâlinde ise, dikey anlaşmalardan 18/09/2005 tarihinden önce yapılmış olup da, anılan tarih itibarıyla, bakiye süreleri 5 yılı aşanların 18/09/2010 tarihine kadar, 18/09/2005 tarihinden sonra yapılanların ise, yapıldıkları tarihten itibaren beş yıl süreyle 2002/2 sayılı Tebliğ ile tanınan grup muafiyetinden yararlandığına karar verilmesi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Dava konusu Rekabet Kurulu Kararı'nda, taraflar arasında kurulmuş olan dikey anlaşmaların muafiyetten yararlanacağı sürenin başlangıcı olarak, **tesis edilen ilk anlaşma tarihi** esas alınmıştır.

Uyumsuzluk konusu bireysel muafiyetin başlangıç tarihine esas alınacak anlaşmanın belirlenmesinde; üzerinde akaryakıt bayilik faaliyeti yapılacak olan kira sözleşmesine konu gayrimenkulün,

T.C.

DANIŞTAY

İDARİ DAVA DAİRELERİ KURULU

Esas No : 2015/3253

Karar No : 2017/3542

daha önce üzerinde akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmamış bir gayrimenkul mü, yoksa daha önce de akaryakıt istasyonu olarak kullanılmakta olan, üzerinde hazır bir istasyonun bulunduğu bir gayrimenkul mu olduğu ayırımının yapılması gerekmektedir.

Daha önce üzerinde akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmamış, yatırıma muhtaç bir gayrimenkulün kiralanması hâlinde, taraflar arasındaki rekabet yasağına dayalı dikey ilişkinin, kira sözleşmesi ile değil, bayilik sözleşmesi ile oluştuğu göz önüne alındığında, daha önce üzerinde akaryakıt bayilik faaliyeti yapılmamış olan bir gayrimenkul için, muafiyetten yararlanma süresinin başlangıcına esas alınacak tarihin, bayilik sözleşmesinin imza tarihi olarak belirlenmesi gerekmektedir.

Davalı idarece, taraflar arasında kurulmuş olan dikey anlaşmaların muafiyetten yararlanacağı sürenin başlangıcı olarak, tesis edilen ilk anlaşma tarihinin esas alınmasının gerekçesi olarak, tarafların, ilk olarak kira sözleşmesi yapacakları, yıllar sonra bayilik sözleşmesi yaparak uzun yıllar belli bir yerde rakiplerinin bayi açabilme ve ürün satma imkanını kira sözleşmesi nedeniyle fiilen ve hukuken engelleyecekleri, böylece belli istasyonların ve istasyon kurmaya elverişli yerlerin rakiplere kapatılmış olacağı ileri sürülmekte ise de; bahsedilen durumun ticari hayatın gerçekleri ile bağdaşmadığı açıktır.

Olayda, dava konusu 74 dikey ilişkinin, 14'ünde bayilik sözleşmelerinin, kira/ıntifa sözleşmelerinden sonraki bir tarihte imzalandığı, 2 dikey ilişkide bayilik sözleşmeleri ile kira/ıntifa sözleşmelerinin aynı tarihte, kalan 58 dikey ilişkide ise, bayilik sözleşmelerinin kira/ıntifa sözleşmelerinden daha önce imzalandığı görülmektedir.

Bu durumda, söz konusu 14 dikey ilişkiye yönelik olarak tanınan bireysel muafiyete ilişkin sürenin, bayilik sözleşmesi tarihi itibarıyla başlaması gerekirken, tesis edilen ilk sözleşme olan kira/ıntifa sözleşmesi tarihinin esas alınmasında hukuka uyarlık bulunmadığından, Dairece bu husus değerlendirilerek yeniden bir karar verilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, davalı idarenin temyiz isteminin kabulüne, Danıştay Onüçüncü Dairesi'nin 14/04/2015 günlü, E:2011/688, K:2015/1456 sayılı kararının BOZULMASINA, yürütmenin durdurulması istemi hakkında karar verilmediğinden 45,60 TL harcın istemi halinde davalı idareye iadesine, kararın tebliğ tarihini izleyen 15 (onbeş) gün içinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere, 08/11/2017 gününde oybirliği ile karar verildi.

Başkan
Namık Kemal
ERGANİ

Üye
Nüket
YOKLAMACIOĞLU

Üye
Ziya
ÖZCAN

Üye
Abdülkadir
ATALIK

Üye
Doç. Dr. Selami
DEMİRKOL

Üye
Bilal
ÇALIŞKAN

Üye
Oğuz
YAĞLICI

Üye
Hasan
ODABAŞI

Üye
Yunus
AYKIN

Üye
Muhsin
YILDIZ

Üye
Bilge
APAYDIN

